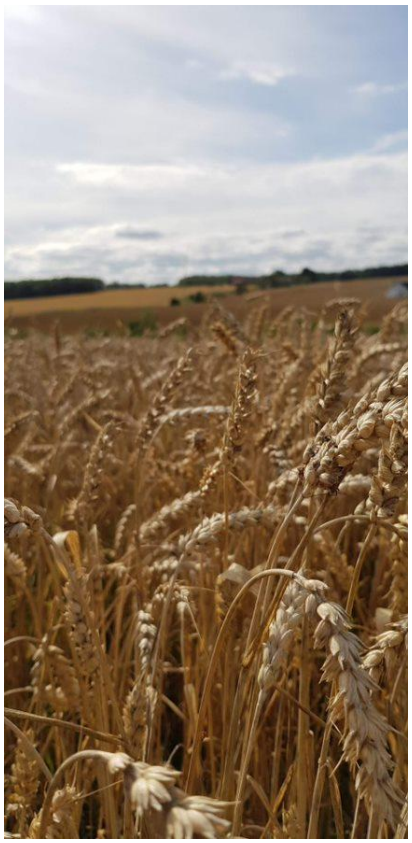
INFORMASJON TIL NYE GÅRDBRUKERE 2026

INDRE ØSTFOLD KOMMUNE | Aremark kommune | Marker kommune | Rakkestad kommune | Skiptvet kommune

Innholdsfortegnelse

JORDBRUK 4

Registrering 4

Kart og areal 4

Produksjonstilskudd 5

Gjødslingsplan 7

Plantevernjournal 8

Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid 9

Tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv 10

Tilskudd til økologisk jordbruk 10

Regionale miljøkrav 10

Tilskudd til regionale miljøtiltak for jordbruket – RMP 13

Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) 13

Tilskudd til drenering (grøfting) 15

Næringsutvikling 15

Innovasjon Norge - IBU-midler 15

Tilskudd til tidligpensjon 16

Jordloven 17

Jordleie 17

Forpaktning 17

Bo og driveplikt 17

Hold av dyr 18

Regulering av ervervsmessig husdyrhold 18

Floghavre og hønsehirse 18

Nydyrking/inngrep i kulturlandskapet 19

Tilskudd ved produksjonssvikt 19

Naturskade 20

Gjødsellager og siloanlegg 20

Spredning av husdyrgjødsel 20

Avløpsslam 21

Beredskap 21

Mentorordninga i Landbruket (NLR) 22

SKOGBRUK 23

Offentlig skogforvaltning 23

Skogloven 23

Foryngelsesplikt 23
Markagrensa og regler for skogbehandling og skogsdrift 24
Skogfond 24
Tilskuddsordninger 25
Bruk av plantevernmidler i skog 26
Skogbrukskurs 27
Veiledning fra landbruksforvaltningen 27
Skogeierforeninger – entreprenører 27
VILTFORVALTNING 28
Roller og ansvar i hjorteviltforvaltningen 28
Storviltjakt 28
Småviltjakt 28
Beverjakt 28
Villsvin 29
Jaktrettighetshaver/grunneiers muligheter 29
Skadegjørende vilt 29
Frister 29
Rapportering 30
Rovvilt 30
NYTTIG KONTAKTINFORMASJON 31
Kontaktinformasjon til landbruksforvaltningen i kommunene 35

For deg som vil starte opp som bonde eller skogbruker er det mange regler, søknader og ordninger å forholde seg til. Vi har laget en oversikt over de viktigste tingene å huske på, hvem som gjør hva og hvor du finner mer informasjon. Denne informasjonsbrosjyren er utarbeidet av landbruksforvaltningen i Indre Østfold, Marker og Aremark, Rakkestad og Skiptvet kommuner.

JORDBRUK

Registrering

De fleste støtteordningene i landbruket går til de som driver næringsvirksomhet. Som ny bonde må du derfor etablere et foretak og registrere det i Enhetsregisteret (Brønnøysundregistrene).

Dersom du overtar en eksisterende virksomhet, opplyser du om dette ved registreringen. Du vil da få et virksomhetsnummer/undernummer i tillegg til organisasjonsnummer. Dette må du ha for å søke produksjonstilskudd og få produsentnummer.

NB! Dersom tidligere eier fortsatt har korn på lager eller slakt som skal selges, er det viktig at virksomheten ikke overtas av ny eier før korn og slakt er levert. Gammel eier vil miste produsentnummeret sitt dersom virksomheten overdras.

Kart og areal

NIBIO har karttjenester som er tilrettelagt for landbruksforvaltningen og eiere og brukere av landbrukseiendommer, men er åpen for alle. Kilden er NIBIOs hovedkartløsning, med masse data samlet på et sted. Gårdskart er kart som gir arealtall for landbrukseiendommer. Arealet du finner i Gårdskart er det som brukes som grunnlag for å søke areal- og kulturlandskapstilskudd og RMP–tilskudd, men det er veldig viktig at du sjekker hva som ligger innenfor de ulike markslagene – slik at du bare søker tilskudd til areal du faktisk driver. Flyfoto er viktig hjelpemiddel for korrekt utbetaling av tilskudd.

Forklaring av markslag - beskriver hvordan arealet brukes eller kan brukes:

- **Fulldyrka jord** er jordbruksareal som er dyrket til vanlig pløyedybde. Slike arealer kan brukes til åkervekster eller eng, og kan fornyes ved pløying.
- **Overflatedyrka jord** er jordbruksareal som er ryddet og jevnet i overflaten slik at maskinell høsting er mulig.
- **Innmarksbeite** er jordbruksareal som brukes til beite, men som ikke kan høstes maskinelt. Minst halvparten av arealet skal være dekket av kulturgras eller beitetålende planter.
- **Skog** er areal med minst 6 tre pr dekar som er, eller kan bli, minst 5 meter høye, og som er jevnt fordelt på arealet.
- **Myr** er areal med myrvegetasjon og et torvlag på minst 30 centimeter.
- **Åpen fastmark, bebygd areal og samferdsel** omfatter arealer som ikke er jordbruksareal, skog eller myr. Dette inkluderer åpen fastmark, bebygde områder og samferdselsarealer som veger og jernbane.

Gårdskart er satt sammen av informasjon fra flere kilder. Gårds- og bruksnummer for landbrukseiendommen hentes fra Landbruksregisteret, eiendomsgrenser hentes fra Matrikkelen og markslag i AR5 hentes fra NIBIO.

Det er mulig å velge flere kartlag fra NIBIO og fra andre nasjonale kartleverandører samt heldekkende kart eller flyfoto i bakgrunnen for gjenkjenning.

I tillegg til automatisk arealberegning for landbrukseiendommen har tjenesten utskriftsmulighet, tegne-/måleverktøy, mulighet for å lagre tegning, laste ned tegning som fil, legge til flere eiendommer og legge til geografiske filer og vise dem i kartet.

I Kilden er datasettene sortert i sju fagområder:
Arealinformasjon (som vises ved oppstart), Landskap, Jordsmonn, Reindrift, Skogportalen, Dyreportalen og Finn sone for distriktstilskudd. Brukeren velger selv fagområde og deretter hvilke kartlag som skal vises og i hvilken rekkefølge.

Kartlagene kan gjøres gjennomsiktige for å vise flere heldekkende kartlag sammen. Dette gjør at man for eksempel kan se på arealtyper fra AR5 sammen med flybilder. Alle kartbilder kan lagres eller skrives ut.

Produksjonstilskudd

Formålet med produksjonstilskudd er å bidra til et aktivt og bærekraftig jordbruk innenfor de målsettinger Stortinget har trukket opp.

Vilkårene for å motta produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid står i forskrift 19. desember 2014 om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket, med tilhørende rundskriv. Du finner til enhver tid gjeldende forskrift med rundskriv og veiledning på Landbruksdirektoratets hjemmesider.

Søknadsprosessen er todelt, med **to** registreringer og **en** utbetaling.

- Del 1: søknadsfrist 15. mars (telledato 1. mars)
- Del 2: søknadsfrist 15. oktober (telledato 1. oktober)

Søknaden må leveres elektronisk, via Altinn. Det er ikke mulig å levere på papir.

Sørg for at du har tilgang til Altinn i god tid før søknadsfristen!

I del 1 (frist 15. mars) registreres:

- antall dyr (unntatt bifolk)

I del 2 (frist 15. oktober) registreres:

- antall dyr
- disponerte landbrukseiendommer og hvilke vekster man har hatt på arealene
- dyr på beite og dyr på utmarksbeite
- antall dyr av bevaringsverdig husdyrrase
- frukt, bær og grønt
- utgifter til avløsning ved ferie og fritid

Utbetaling skjer i februar året etter.

Grunnvilkår
For å kunne motta produksjonstilskudd må søker ha et foretak **registrert i Enhetsregisteret** før søknadsfristen for den aktuelle søknadsomgangen. Informasjon om å etablere foretak finner du på https://www.altinn.no/starte-og-drive/. Et foretak kan være organisert som et enkeltpersonforetak (ENK) eller andre former for selskapsdannelser som for eksempel ansvarlig selskap (ANS/DA) eller aksjeselskap (AS).

Foretaket må være registrert i Enhetsregisteret, og en underenhet (virksomhet) må være knyttet til foretaket.

Organisasjonsnummeret må være knyttet mot en landbrukseiendom. Foretak som bare søker tilskudd til birøkt, er unntatt fra kravet om at produksjonen må drives på landbrukseiendom.

Produsentnummer er nødvendig for å selge landbruksprodukter. Her kan du lese om hvordan du får et produsentnummer.

Et grunnleggende vilkår for å kunne motta tilskudd er at søker driver «vanlig jordbruksproduksjon». Det kan heller ikke gis produksjonstilskudd (eller RMP-tilskudd) dersom det foretas inngrep som forringer kulturlandskapet. Langs vassdrag med årssikker vannføring skal det **alltid** være tilstrekkelig bred vegetasjonssone mellom jordbruksareal og vann for å motvirke avrenning til åpent vann ved normal vannføring. Sonen må være på ***minst* 2 meter** målt fra vassdragets normalvannstand, og kan **ikke** jordarbeides **eller sprøytes** med plantevernmidler.

I forskriftens §11 første ledd heter det at «dersom foretaket uaktsomt eller forsettlig driver eller har drevet sin virksomhet i strid med annet regelverk for jordbruksvirksomhet, kan hele eller deler av det samlede tilskuddet som tilfaller foretaket avkortes». Det innebærer at f.eks. brudd på regionale miljøkrav vil kunne føre til avkortning i tilskuddet.

Du må også oppfylle kravet om journal over plantevernmidler for å få fullt tilskudd. Om du mangler denne dokumentasjonen eller den er mangelfull, gir det avkortning i produksjonstilskuddet.

Generasjonsskifte og produksjonstilskudd
Ved generasjonsskifte hender det at både avtroppende og påtroppende bonde ønsker å søke produksjonstilskudd. Det er viktig å være klar over at tilskudd bare kan gis til ett foretak per driftsenhet, og at det må være tydelig hvem som har det reelle driftsansvaret.

Dersom avtroppende og påtroppende bonde driver samme produksjon på samme gård, kan bare én av dem stå som søker. To foretak kan bare søke samtidig dersom driften er klart adskilt, for eksempel gjennom egne dyrehold, egne leiejorder og separate regnskap. Hvis driften i praksis skjer i fellesskap, regnes dette som driftsfellesskap, og det skal opplyses om dette i søknaden. Feilaktige eller manglende opplysninger kan føre til avkortning eller tilbakebetaling av tilskudd.

Gjødslingsplan

Den som disponerer og gjødsler mer enn 25 dekar per år, eller mer enn 5 dekar poteter eller grønnsaker som er særlig fosforkrevende, jf. § 21, skal ha en gjødslingsplan. Planen skal foreligge før den enkelte vekstsesong og justeres etter behov dersom vekstforholdene avviker fra forutsetningene som lå til grunn da planen ble laget.

Planen skal inneholde en kartskisse som viser arealinndelingen, og følgende opplysninger skal oppgis for hvert areal:

- utstrekning i areal
- resultat av representative jordprøver som ikke er eldre enn 8 år.
- forgrøde
- årets vekster
- forventet avlingsnivå per dekar
- årets gjødslingsbehov for nitrogen og fosfor per dekar
- type gjødselvare som forventes brukt, og
- planlagt tilførsel av fosfor- og nitrogenmengde per dekar oppgitt i kg.

Kilde: Forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv. (gjødselbrukforskriften)

Den som tar imot gjødselvare med mer enn 75 kg fosfor det enkelte år for lagring eller bruk, skal dokumentere type og mengde, mengden totalfosfor, dato for mottakelsen og fra hvem gjødselen kommer. Den som tar imot gjødselvare med avløpsslam må i tillegg dokumentere innhold av plantetilgjengelig fosfor.

Den som bortskaffer organisk gjødselvare med mer enn 75 kg fosfor det enkelte år til andre, skal dokumentere type og mengde, mengden totalfosfor, dato for leveransen og til hvem det er levert.

Alle som bruker gjødselvare, skal føre gjødseljournal som gir oversikt over:

- hvilken type og mengde gjødselvare det er gjødslet med, på hvilket areal og på hvilket tidspunkt.
- hvilke mengder av fosfor og nitrogen som er tilført det enkelte areal, og
- hvilke mengder fosfor og nitrogen som totalt er tilført.

Gjødslingsplan kan du lage selv ved å benytte program som Skifteplan, Jordplan, CropPLAN, Agrilogg, Eana Skifte, eller du kan bestille fra f.eks. Norsk Landbruksrådgivning. Bestill gjerne om høsten eller tidlig på vinteren i forveien, planen skal være ferdig **før** vekstsesongen, og **før** innkjøp av gjødsel.

Plantevernjournal

Alle foretak som bruker plantevernmidler, må ha journal over plantevernmidler som brukes. Journalen skal inneholde opplysninger om:

- navn på plantevernmidlet
- tidspunkt for behandling
- dosen som ble brukt
- området og veksten som plantevernmidlet ble brukt på

Hvis det har blitt brukt plantevernmidler og foretaket ikke har slik journal eller journalen er mangelfull, vil tilskuddet avkortes (reduseres). Dette gjelder også hvis foretaket ikke kan legge fram slike journaler for de tre siste årene.

I forskrift om plantevernmidler stilles det krav som går utover kravet til journal over plantevernmidler i produksjonstilskuddsforskriften. Plantevernmiddelforskriften krever blant annet at alle som benytter plantevernmidler skal ha journal om beskyttelse av vannmiljø og journal om integrert plantevern. Dette er ikke et krav i forskrift om produksjons- og avløsertilskudd, men dersom Mattilsynet har fattet vedtak om at de øvrige kravene i forskrift om plantevernmidler ikke er oppfylt, kan det bli foretatt en avkortning i tilskuddet på grunn av brudd på annet regelverk, se kapittel 4.2. Dersom du søker regionale miljøtilskudd (RMP), kreves det at kravene i plantevernmiddelforskriften er oppfylt.

Det er tre ulike bestemmelser i plantevernmiddelforskriften med krav til journalføring:

1. krav til å føre sprøytejournal
2. krav til journal for beskyttelse av vannmiljø
3. krav til journal for integrert plantevern

Disse tre journalene til sammen kalles plantevernjournal.

Norsk landbruksrådgiving har utarbeidet en mal som kan benyttes:
https://www.nlr.no/plantevern

Innholdet i en plantevernjournal:

1. Sprøytejournal

En sprøytejournal skal inneholde opplysninger om følgende:

- Navn på plantevernmiddelet
- Tidspunkt for behandling
- Dose
- Område som er behandlet
- Hvilken vekst som er behandlet

Disse opplysningene skal oppbevares i minst tre år. Det er den som sprøyter som skal føre journalen. Hvis sprøytearbeidet utføres av andre (f.eks. ved leiesprøyting av åker) er det entreprenøren som skal føre journalen. Journalen bør oppbevares på gården der det sprøytes, blant annet fordi forskrift om produksjonstilskudd har krav til at foretaket skal ha journalen tilgjengelig.

2. Journal for vannbeskyttelse
I journalen skal du beskrive buffersoner til overflatevann og avstand til eventuelle drikkevannskilder i nærheten. Du skal også beskrive eventuelle tiltak du har gjort for å begrense skade. Slike tiltak kan for eksempel gjelde dysevalg, større buffersone enn kravet på etiketten, valg av vaskeplass o.l.

3. Journal for integrert plantevern
I journalen for integrert plantevern bør du skrive hvorfor du valgte akkurat dette preparatet fremfor andre preparater med samme bruksområde. Du bør også skrive litt om hvorfor du ikke kunne velge ikke-kjemiske metoder i dette tilfellet. Videre bør du ha med informasjon om hvilken overvåking som er gjort av skadegjøreren før området ble sprøytet, hva du har gjort for å forhindre resistens og eventuelle forebyggende tiltak du har gjennomført. Slike tiltak kan for eksempel være vekstskifte siste tre år, sortsvalg, jordbearbeiding, radrensing, feller og bruk av nett og andre fysiske hindringer. I tillegg kommer tiltak som du har gjort i forbindelse med spredning av plantevernmidler, slik som redusert dose eller flekkvis behandling etter behov.

Journalføring er viktig for å kunne dokumentere hva du har sprøytet med og hvilke tiltak du har gjennomført. Journalene kan føres på pc/nettbrett, i noteringsbok eller tilsvarende.

Autorisasjonsbevis - plantevern
Det kreves autorisasjonsbevis for å kjøpe og bruke plantevernmidler. Norsk Landbruksrådgiving arrangerer nødvendige kurs og praksisdager. Fornyingskurs kan tas på nett på www.mattilsynet.no.

Mattilsynet ordner med utstedelse av bevis. Beviset er gyldig i 10 år og må fornyes med kurs og prøve. Etter bestått eksamen tar du kontakt med kommunen, som vurderer det yrkesmessige behovet for autorisasjonsbevis. Dersom behovet er til stede, registreres dette, og bevis bestilles, av kommunen, hos Mattilsynet.

Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid

For å få tilskudd til avløsning ved ferie og fritid må utregnet avløsertilskudd etter antall dyr være minst kr 5 000,- pr. år. Avløseren må være fylt 15 år, og kan ikke ha næringsinntekt fra foretaket. Ektefelle/samboer kan ikke være avløser. Maksimalt avløsertilskudd er basert på dyretallet per 1. mars og 1.oktober i avløseråret, og tilskuddet søkes om i del 2 av produksjonstilskuddssøknaden, med søknadsfrist 15. oktober. Du kan etterregistrere avløserutgifter du har hatt etter 15. oktober, innen 10. Januar.

Tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv

Gjelder tilskudd til dekning av kostnadene til avløsning ved egen eller barns sykdom, svangerskap, fødsel, adopsjon eller omsorgsovertakelse, og ved dødsfall.

Formålet med ordningen er å bidra til å finansiere sykdomsavløsning mv. Foretak som driver husdyrproduksjon eller helårs produksjon i veksthus kan få tilskudd til avløsning gjennom hele kalenderåret. Foretak som driver plante- eller honningproduksjon, kan få tilskudd til avløsning innenfor onnetida. Onnetida er som hovedregel fra 15. april til 1. oktober.

Maksimalt tilskudd per dag er 2 700 kroner for avløsning utført i 2026. For avløsning ved svangerskap og fødsel i 2026 er maksimalt tilskudd 3 050 kroner. Men ikke alle har rett på så mye, fordi arbeidsinntekt og sykepenger blir trukket fra dagsatsen. I tillegg har sykemeldingsgraden og utgifter til avløser betydning.

På Landbruksdirektoratets hjemmesider kan du lese mer om ordningen.

Tilskudd til økologisk jordbruk

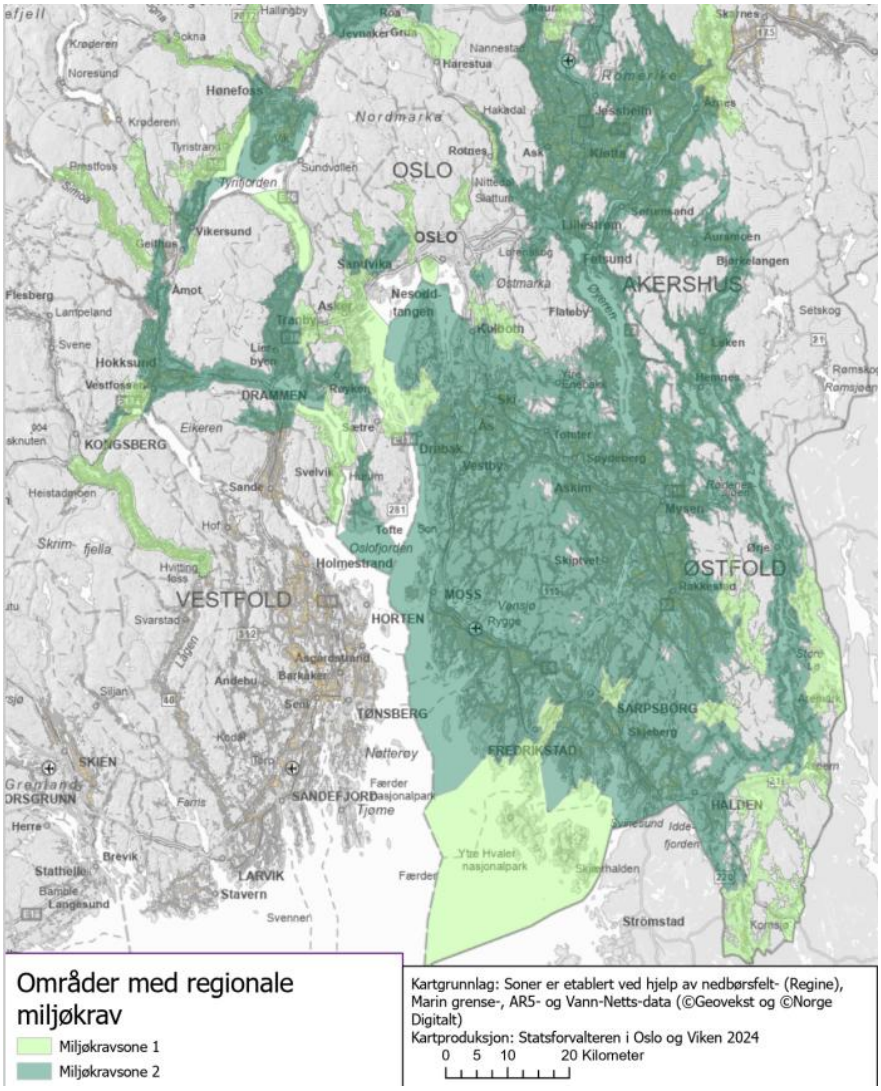
Det gis tilskudd for antall husdyr og dekar areal som er omlagt til økologisk produksjon. Produksjonen må være godkjent av Debio. Tilskuddet er samordnet med og omfattet av samme regelverk som øvrige produksjonstilskudd.

Tilskudd til økologisk produksjon kommer i tillegg til ordinært produksjonstilskudd, og satsene finnes under pkt. 7.8 i jordbruksavtalen.

I Norge er økologisk matproduksjon regulert av økologiforskriften, fastsatt av Landbruks- og matdepartementet. Mattilsynet er tilsynsmyndighet, og har delegert ansvaret for dette tilsynet til Debio. På www.debio.no finnes informasjon om regelverk og veiledning for økologisk drift.

Regionale miljøkrav

Drift av jordbruksarealet i våre kommuner er omfattet av forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket, Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus og Gran kommune, Innlandet. Hensikten med miljøkravene er å sikre at drift av jordbruksarealene skjer med minst mulig avrenning av jord og næringsstoffer til vann og vassdrag. I våre kommuner går de fleste vassdragene gjennom leirområder, og er naturlig nok påvirket av jordbruksdrift. Miljøkravene gjør at det blir satt inn et minimum av tiltak for å redusere avrenning. Miljøkravene er tett sammenkoblet med RMP-tilskudd. Kartet på neste side viser hvordan fylkene Akershus, Buskerud, Oslo og Østfold er inndelt i miljøkravsone 1 og 2. Miljøkravsone 2 har strengere krav enn arealene i miljøkravsone 1.

Det er **viktig** å gjøre seg kjent med hvilke av dine arealer som tilhører de ulike miljøkravsonene. Hvis du lurer på hvilke miljøkrav som gjelder hos deg, kan du gå inn i kartet ved å trykke her. De aller fleste i vår region er i miljøkrav sone 2.

Ved brudd på miljøkravene kan kommunen vurdere avkortning i produksjonstilskuddet. Det er viktig å merke seg at miljøkravene gjelder uavhengig om du søker produksjonstilskudd eller ikke, siden de er hjemlet i jordlova.

Her følger det viktigste utdraget av forskrift om Regionale miljøkrav:

§ 2.Definisjoner
I denne forskriften menes med:

a) *Flomutsatte arealer: Arealer som oversvømmes jevnlig, minst en gang hvert 10. år, i forbindelse med høy vannføring i vassdragene.*
b) *Vassdrag: Fjord, innsjø, vann, dam, tjern, elv, foss, bekk med og uten årssikker vannføring.*
c) *Buffersone: Varig vegetasjon langs vassdrag (eng i omløp, busker eller trær), med minst 6 meters bredde, eller areal i stubb med minst 20 meters bredde (i tidsrommet etter innhøsting til våronn året etter). Buffersonen kommer i tillegg til kravet om 2 meter vegetasjonssone i forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket.*

d) Erosjonsutsatte dråg: Forsenkninger på fulldyrket mark der overflateavrenning gir tydelige erosjonsspor dersom arealet ikke har tilstrekkelig erosjonsbeskyttelse.

e) Lett høstharving: Harving som ikke er dypere enn 10 cm. Rett etter harvingen skal det være minst 30 % planterester i overflaten.

f) Direktesåing: Såing uten forstyrrelser av jorda mellom såradene.

§ 3.Miljøkrav for arealer med korn, oljevekster, belgvekster, fôrmais, grovfôr eller eng

Miljøkravsone 1 (lys grønn farge i kartet)	***Miljøkravsone 2 (mørk grønn farge i kartet)***
1. *Det skal ikke jordarbeides nærmere enn to meter fra nedløpskummer for overflatevann og grøfteutløp.*	*1. Det skal ikke jordarbeides nærmere enn to meter fra nedløpskummer for overflatevann og grøfteutløp.*
2*. Erosjonsutsatte dråg skal ikke jordarbeides om høsten. Ved jordarbeiding på arealer med overflateavrenning til dråget, skal drågene ha minst 6 meter permanent grasdekke. Ved lett høstharving er det tilstrekkelig med minst 6 meter stubb i dråget.*	*2. Erosjonsutsatte dråg skal ikke jordarbeides om høsten. Ved jordarbeiding på arealer med overflateavrenning til dråget, skal drågene ha minst 6 meter permanent grasdekke.*
3*. Det skal være buffersone langs alle vassdrag som mottar avrenning fra fulldyrka jord.*	*3. Det skal være buffersone langs alle vassdrag som mottar avrenning fra fulldyrka jord.*
4*. Flomutsatte arealer skal ikke jordarbeides om høsten. På flomutsatte arealer der flom medfører erosjon skal det være 6 meter varig vegetasjon i tillegg til 2 meter vegetasjonssone.*	*4. Flomutsatte arealer skal ikke jordarbeides om høsten. På flomutsatte arealer der flom medfører erosjon skal det være 6 meter varig vegetasjon i tillegg til 2 meter vegetasjonssone.*
5. Fulldyrka mark med stor eller svært stor erosjonsrisiko (erosjonsrisikoklasse 3 og 4) skal ikke jordarbeides om høsten. Lett høstharving til høstkorn eller høstoljevekster tillates likevel på arealer som ikke er omfattet av miljøkrav 2, 3 og 4. For å sikre god etablering av høstvekster etter lett høstharving, må de sås senest innen 20. september.	*5. Fulldyrka mark med stor eller svært stor erosjonsrisiko (erosjonsrisikoklasse 3 og 4) skal ikke jordarbeides om høsten. Lett høstharving til høstkorn eller høstoljevekster tillates likevel på arealer som ikke er omfattet av miljøkrav 2, 3 og 4. For å sikre god etablering av høstvekster etter lett høstharving, må de sås senest innen 20. september.*
	6. Minst 60 % av foretakets fulldyrkede areal skal overvintre med plantedekke tilsvarende stubb, gras, direktesådd fangvekst eller direktesådd høstkorn. Lett høstharving tillates likevel til høstkorn eller høstoljevekster. For å sikre god etablering av høstvekster etter lett høstharving, må de sås senest innen 20. september. Arealer som båndlegges av krav 2, 3, 4 og 5 inngår i 60 % av foretakets fulldyrkede areal.

§ 4.Miljøkrav for arealer med grønnsaker eller poteter i miljøkravsone 1 og 2

For arealer med grønnsaker eller poteter i miljøkravsone 1 og 2 gjelder følgende miljøkrav:

1. *Det skal ikke jordarbeides nærmere enn 2 meter fra nedløpskummer for overflatevann og grøfteutløp.*
2. *Erosjonsutsatte dråg på skifter over 15 dekar skal ikke jordarbeides om høsten, og ha minst 6 meter bredt permanent grasdekke.*
3. *Det skal være buffersone langs alle vassdrag som mottar avrenning fra fulldyrka jord.*
4. *Minst 80 % av arealene med grønnsaker eller poteter som er ferdig høstet før 15. august, skal tilsås med fangvekster, høstkorn eller høstoljevekster innen 20. september. Arealet med fangvekster skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter.*

Tilskudd til regionale miljøtiltak for jordbruket – RMP

De fleste vassdragene i Østfold er preget av forurensing, mye jord har behov for bedre jordhelse og kulturlandskapet gror igjen. Regionale miljøtilskudd er årlige tilskudd du kan søke på, for tiltak som reduserer forurensing, bedrer jordhelsen og fremmer verdiene i kulturlandskapet. Tilskuddene er ment som betaling for utført skjøtselsarbeid i kulturlandskapet eller som en erstatning for økt risiko eller lavere avling. Det finnes tiltak som passer i ulike produksjoner og områder. Ved å gjennomføre rett miljøtiltak på rett sted vil landbruket bidra til renere vassdrag, til å vedlikeholde et åpent kulturlandskap med biologisk mangfold og kulturminner, og til å få en jord med et rikere jordliv, mindre jordpakking, høyere moldinnhold og mindre utsatt for erosjon.

Tilskuddsordningen gjelder for foretak som er berettiget produksjonstilskudd. Vilkår for å få RMP-tilskudd er at foretaket har gjødslingsplan og plantevernjournal. Statsforvalteren Østfold. Buskerud, Oslo og Akershus utarbeider årlig et veiledningshefte for tilskuddsordningen, les dette godt før du søker!

Søknaden sendes elektronisk via Altinn, med frist 15. oktober. Det tar ofte litt tid å sette seg inn i søknadsskjemaet, så vi anbefaler å fylle ut søknaden tidlig. Ta kontakt med kommunen om du trenger hjelp med søknaden!

Foreløpige satser fastsettes før søknadsfrist, men endelige satser beregnes ut fra disponibel ramme og antall søknader i fylket. Satsene kan derfor variere noe fra år til år.

Mer informasjon om tilskuddsordningen finner du på Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus sine nettsider.

Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

Det kan gis tilskudd til tiltak som ivaretar miljøverdiene i kulturlandskapet og bidrar til å hindre eller redusere forurensning, eller risikoen for forurensning fra landbruket. Tiltaket må gå utover det som kan forventes som en del av den vanlige jordbruksdriften. Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket gjelder for prosjekter/tiltak på landbrukseiendommer. Tilsagn om tilskudd gis på grunnlag av budsjetterte kostnadsoverslag. Endelig utbetaling av tilskudd gis på grunnlag av avlagt prosjektregnskap. Tilskuddssatsene er forskjellige for de ulike tiltakene, og varierer også fra kommune til kommune, da de bygger på lokale prioriteringer. Tilskuddssatsen

er fra 35 % til 70 % avhengig av tiltakets art. Ta kontakt med landbruksforvaltningen i din kommune for mer informasjon.

Tiltak som faller inn under denne ordningen kan deles i *miljøtiltak og kulturlandskapstiltak*.

Forurensningstiltak
Du kan søke tilskudd til tiltak som reduserer tap eller risiko for tap av næringsstoffer, partikler og andre forurensende utslipp til jord, avrenning til vann eller utslipp til luft fra jordbruksarealer, fôr eller gjødsel. Dette kan for eksempel være utbedring av hydrotekniske anlegg (eldre lukkingsanlegg med mer) og andre tiltak for å redusere forurensingen som for eksempel fangdammer. Det kan også gjelde planteverntiltak.

Kulturlandskapstiltak
Det kan gis tilskudd til kulturlandskapstiltak som gjennom skjøtsel, vedlikehold og istandsetting ivaretar natur- og kulturminneverdier i jordbrukets kulturlandskap.

Forskriften omfatter bl.a. tiltak som:

- ivaretar biologisk mangfold og gammel kulturmark, og som tilrettelegger for økt biologisk mangfold
- tilrettelegger for større tilgjengelighet og opplevelser i landskapet, og som holder verdifulle områder åpne
- ivaretar kulturminner og kulturmiljøer, inkludert verneverdige bygninger, gjennom skjøtsel, vedlikehold og istandsetting etter kulturminnefaglige retningslinjer

Hvem kan søke?
Den som eier eller leier en landbrukseiendom der det foregår tilskuddsberettiget jordbruksproduksjon, kan søke tilskudd. Den som leier må ha godkjenning fra eier. Privatpersoner og foretak kan søke om tilskudd. I tillegg må man ha kart over jordbruksarealene foretaket disponerer, samt andre arealer som foretaket disponerer eller som er av betydning for eller som er påvirket av jordbruksdriften. Kulturminner, områder som er viktige for biologisk mangfold, arealer med risiko for tap av jord og næringsstoffer og andre forhold av miljømessig betydning skal være kartfestet og beskrevet.

Husk å søke om midler før tiltaket settes i gang.
Noen kommuner har søknadsfrister for SMIL-ordningen.

I søknaden skal det legges ved en plan der miljøtiltaket beskrives og kartfestes, og der det redegjøres for målene med tiltaket. Kostnadsoverslag må også legges inn i søknaden fordi det er det som danner utgangspunkt for beregning av tilskudd. Når tiltaket er gjennomført, skal det sendes inn dokumentasjon på at det er gjennomført i henhold til vilkår gitt i vedtaksbrev.

Søknadsskjema og mer informasjon finner du hos Landbruksdirektoratet.

Tilskudd til drenering (grøfting)

Tilskudd kan gis til drenering av *tidligere* drenert eller planert jordbruksareal. Med søknaden må det leveres grøfteplan med kart, samt miljøinformasjon der tiltaket og virkningen av tiltaket er beskrevet.

Tilskudd kan ikke gis der tiltaket medfører vesentlig skade for annen eiendom og naturmangfold, vesentlig fare for flom og vannforurensning eller fare for skade på automatisk fredede kulturminner. Tilskudd kan heller ikke gis der tiltaket er påbegynt før tilskudd er innvilget.

Tilskudd til drenering av jordbruksjord, avgrenset til systematisk grøfting, profilering og omgraving utgjør 4 000 kroner per dekar. Ved annen grøfting kan det gis 61 kroner per løpemeter grøft begrenset oppad til 4 000 kroner per dekar.

Søknadskjema og mer informasjon finner du hos Landbruksdirektoratet.

Næringsutvikling

Garden som ressurs er en veileder som er utarbeidet for å få en oversikt over saksgang i bygge-, anleggsarbeider og bruksendringer som foregår i LNFR-områder. Veilederen må sees i sammenheng med kommunens arealdel i kommuneplanen.

I utgangspunktet er virksomhet som ikke er landbruksbasert søknadspliktig, men det er unntak. Veilederen gir deg innsikt i hvilke tiltak en kan gjøre på gården uten å søke og hvilke tillatelser en må ha dersom tiltaket er søknadspliktig.

Er du i tvil om tiltaket ditt er søknadspliktig eller inngår i landbruksbegrepet – ta kontakt med ditt landbrukskontor.

Innovasjon Norge - IBU-midler

Over Jordbruksavtalen avsettes det hvert år midler til næringsrettede virkemidler i landbruket. IBU-midlene er det viktigste økonomiske virkemidlet i jordbruksavtalen for å få til næringsutvikling i, og i tilknytning til jordbruket. Det meste av midlene tildeles på fylkesnivå, og administreres av Innovasjon Norge. Hvert år utarbeides det liste over tiltak som skal prioriteres ved utdeling av tilskudd. Disse prioriteringene og tilskuddssatser finnes på Innovasjon Norge sin hjemmeside.

Det er ikke søknadsfrist. I de senere år har etterspørselen etter investeringsmidler vært større enn hva som er tilgjengelig av midler. Det er derfor viktig at søknad sendes inn tidlig på året.

IBU-midlene kan brukes til investering i **tradisjonelt jordbruk** og **utvikling av tilleggsnæringer**.

Det kan gis støtte til:

- **Etablerertilskudd** - Tilskudd for å gi etablerere gunstige startvilkår for utvikling av egen virksomhet innenfor tilleggsnæring. Stipendet knyttes til to faser:
    1. Markedsavklaring. Utvikle forretningsidé, markedsundersøkelser o.l.
    2. Kommersialisering. Produktutvikling, merkevare, design o.l.
- **Bedriftsutvikling -** Tilskudd til videreutvikling av virksomheter, for eksempel produktutvikling, testsalg, styrking av kompetanse og markedsføring. Investeringer

- **Tilskudd til investeringer** i bl.a. nybygg og ombygging av driftsbygninger i tradisjonelt landbruk og i tilleggsnæringer, samt produksjonsutstyr av varig karakter i tilknytning til disse bygningene.
- **Tilskudd ved generasjonsskifte -** Tilskudd til landbrukseiendommer der det trengs mindre investeringer i forbindelse med generasjonsskifte for å opprettholde drift i tradisjonelt landbruk eller tilleggsnæring. Tilskuddet kan gis til og med det året søkeren fyller 35 år.
- **Andre tiltak -** Tilskudd til andre tiltak dersom de er i samsvar med formålet med IBU-midlene.

Bionova - tilskudd til bioøkonomi og klimatiltak
Bionova er satsingen på bioøkonomi og klimatiltak for jordbruk-, skogbruk- og havbruksnæringene, og kan være med å finansiere løsninger som bidrar til målet om et lavutslippssamfunn.

- Tilskudd til klima- og miljøvennlig teknologi - Tilskudd til automatisering, robotisering m.m.
- Investeringer i gårdsvarmeanlegg – Tilskudd til ulike energiløsninger på gårdsbruk
- Tilskudd til anlegg for varmesalg – Også tilskudd til forstudie og prosjektering
- Tilskudd til veksthus
- Tilskudd til biogass- og biokullanlegg

Tilskudd til tidligpensjon

Ordningen skal bidra til å lette generasjonsoverganger i jordbruket, og er rettet mot de som har hatt hoveddelen av sine inntekter fra jord- og skogbruk. Det er kun brukeren som kan utløse tidligpensjon. Med bruker menes eier eller forpakter av landbrukseiendom, og ektefelle, samboer eller partner. For å kunne utløse tidligpensjon kreves det bl.a. at:

- Jordbrukere som har fylt 62 år og som har drevet jordbruk i minst 15 år (enbrukerpensjon)
- Hvis ektefelle/ samboer er fylt 57 år, og på overdragelsestidspunktet har bodd og arbeidet på landbrukseiendommen siste 5 år (tobrukerpensjon)
- Det stilles krav til inntekt i en referanseperiode på fem år. Dette gjelder både næringsinntekt fra foretaket og annen inntekt.
- Det er også forutsatt at landbrukseiendommen er overdratt til ny eier (ikke ektefelle/samboer).

Retten til tidligpensjon bortfaller for bruker og ektefelle/ samboer ved utgangen av den måned bruker fyller 67 år.

Mer informasjon om ordningen finner du på landbruksdirektoratets nettsider.

Jordloven

Jordloven regulerer om hvordan jord- og skogarealer skal brukes og tas vare på for framtida. Målet er å sikre at matjord og skogressurser ikke bygges ned eller stykkes opp på en måte som gjør det vanskelig å drive arealene.

Derfor krever jordloven at man må **søke om tillatelse** dersom man ønsker å:

- bruke jordbruksareal til andre formål enn landbruk (omdisponering), eller
- dele opp en eiendom som brukes, eller kan brukes, til jord- eller skogbruk (fradeling).

Reglene gjelder ikke bare for én enkelt eiendom i kartet. Dersom flere registrerte eiendommer har **samme eier** og i praksis **drives som én samlet gård**, blir de vurdert samlet etter jordloven. Det er altså hvordan eiendommen faktisk brukes, som er avgjørende – ikke hvor mange gårds- og bruksnummer den har.

Det er ikke nødvendig med omdisponeringssamtykke til våningshus og vanlige driftsbygninger i landbruket. Kårbolig må ha omdisponeringstillatelse på dyrket mark. Landbruksforvaltningen i kommunen skal se på plassering av alle bygninger.

Søknader om fradeling som ikke er å regne som stedbunden næring skal også behandles som en dispensasjonssak etter plan og bygningsloven.

Jordleie

Driver du jordbruk på leid areal, eller leier du bort jorda di til et annet foretak, må du ha en jordleiekontrakt. Alle jordleiekontrakter skal ha 10 års varighet, og kan ikke sies opp av utleier i leieperioden. Det kan søkes kommunen om dispensasjon fra denne bestemmelsen i gitte tilfeller. Kopi av leiekontrakter skal sendes kommunen. I motsetning til ved forpaktning gjelder jordleie kun jordbruksarealet, ikke bygninger eller bolig.

Forpaktning

Om leieforhold omfatter bolig, bygg og anlegg, i tillegg til jordbruksareal, er det forpaktning. Alle forpaktningsavtaler skal godkjennes av landbruksforvaltningen, og forpaktningstida skal være minst 5 år. **Merk forskjellen mellom jordleie og forpaktning!**

Bo og driveplikt

Normalt gjelder følgende ved overtakelse av en landbrukseiendom:

- Det er driveplikt for eier i hele eierperioden. Driveplikten kan oppfylles personlig eller ved bortleie. Leiekontrakten skal være av 10 års varighet, og kan ikke sies opp av utleier i leieperioden. Det kan søkes kommunen om dispensasjon fra denne bestemmelsen.
- Konsesjonsfri overtakelse (egenerklæring): Den nye eieren må bosette seg på eiendommen innen 1 år og bo der i minst 5 år eller søke konsesjon.
- Overtakelse ved odelsløsning: Samme som ved konsesjonsfri overtakelse.

- Konsesjonspliktig overtakelse; kommunen vurderer i hvert enkelt tilfelle om det er nødvendig med boplikt og personlig boplikt.
- Det kan ved konsesjonssøknad søkes om fritak fra boplikten. Dette gjelder både de som overtar konsesjonsfri eiendom og de som erverver eiendom ved konsesjon.

Hold av dyr

Det er forskrifter for hold av hest, storfe, svin, småfe, høns og kalkun, pelsdyr. Formålet med forskriftene er å legge til rette for god helse og trivsel for dyra ved at det tas hensyn til dyras naturlige behov.

Mattilsynet kontrollerer at lover og forskrifter blir overholdt. Ombygging og nybygging av husdyrrom skal meldes til Mattilsynet før igangsetting. Det skal ikke settes inn dyr før godkjenning foreligger.

- Dyreholdjournal
- Registrere nytt dyrehold | Mattilsynet
- Se mer informasjon hos Mattilsynet.

Regulering av ervervsmessig husdyrhold

For å drive svine- eller fjørfeproduksjon i større omfang enn det som er tillatt uten konsesjon, må du ha tillatelse fra Landbruks- og matdepartementet. Det betyr at hvis besetningen blir større enn grensen som er satt i forskriften for konsesjonsfri drift, må du søke om konsesjon før du etablerer eller utvider driften.

Floghavre og hønsehirse

Floghavre

Floghavre er vurdert som så skadelig for norsk korndyrking at det er underlagt egen forskrift. Er det floghavre på eiendommen du har overtatt? Ta kontakt med Landbruksforvaltningen i kommunen dersom du er usikker. Vi har oversikt over eiendommer som er registrert med floghavre.

Plikt til bekjempelse

Du som er driftsansvarlig for landbrukseiendom har plikt til å bekjempe floghavre effektivt og å sørge for årlig floghavrekontroll på dyrket mark (unntak for flerårig eng). Floghavre skal bekjempes med tanke på å hindre spredning av ugraset. Spredning av floghavre skjer bare med frø, og spredningsveiene er de samme som for andre frøugras, blant annet ved dryssing på åkeren, husdyrgjødsel, jordarbeidingsredskaper med jord på, tresking/halmpressing og spredning med fugler og dyr.

På areal som grenser mot dyrka mark på **naboeiendom, veier og åpne vannveier, skal du holde et 20 meter bredt belte helt fritt** for frøbærende floghavreplanter. Også arealer som er **utsatt for flom**, skal du holde frie for frøbærende floghavreplanter. Luket floghavre må du destruere slik at floghavren ikke kan spres.

Nye funn

Innpakket planteprøve leveres landbrukskontoret (via Innbyggertorget i Askim) så snart som mulig, sammen med et Meldeskjema ved funn av floghavre. Se retningslinjer for innsending av planteprøve. Kommunen skal videresende prøven til Kimen Såvarelaboratoriet AS for diagnostisering. Luket floghavre skal destrueres. Når du mener å ha utryddet tidligere påvist floghavre, kan du varsle kommunen og be om offentlig kontroll av eiendommen det påfølgende året.

Floghavre | Mattilsynet

Hønsehirse
På verdensbasis er hønsehirse rangert som det tredje verste ugraset, men den har ingen egen forskrift og meldeplikt slik som floghavre. Tilsyn og bekjempelse av hønsehirse er minst like viktig som for floghavre. Spredning av hønsehirse skjer bare med frø og spredningen skjer lett med ulike typer jordbruksmaskiner. En plante produserer tusenvis av frø!

Hønsehirse - Mattilsynet
Hold utkikk etter hønsehirsa | Norsk Landbruksrådgiving
Funnet hønsehirse for første gang? | Norsk Landbruksrådgiving

Nydyrking/inngrep i kulturlandskapet

Søknad om godkjenning av plan skal sendes landbruksforvaltningen før anleggsstart. Ved behandling legges det særlig vekt på hvilken virkning nydyrkingen har på natur- og kulturlandskapsverdiene. Muligheter for funn av fortidsminner skal avklares. Det skal også legges vekt på å sikre driftsmessige gode løsninger. Ved større inngrep, dvs. nydyrking på arealer større enn 50 daa, skal det vurderes konsekvensutredning av tiltaket.

Oppfylling på landbruksarealer er stort sett søknadspliktig. Ta kontakt med kommunen, som vurderer om tiltaket om tiltaket skal behandles etter jordloven, om det skal behandles som tillatelse til tiltak, dispensasjon etter plan eller om det er nødvendig med reguleringsplan. Alle avfallsanlegg som deponerer jord- og steinmasser som ikke er forurenset, må ha tillatelse etter avfallsforskriften kapittel 9 om deponering.

Tilskudd ved produksjonssvikt

Foretak som kan dokumentere produksjonssvikt på grunn av klimatiske årsaker som det ikke er mulig å sikre seg mot, kan søke om tilskudd ved produksjonssvikt. Totalavlingen på gården må være under 70 % av et gjennomsnittsår. Søknadsfrist er 31. oktober, men søker plikter å melde mistanke om avlingsvikt så snart som mulig i vekstsesongen. To skjemaer må altså sendes inn for at søker skal være berettiget tilskudd; en melding og en søknad. Vinterskader på eng må meldes inn straks og deretter utbedres før 15. juni. Søknadsfrist for erstatning for vinterskader på eng er 15. juli. Informasjon om ordningen finner du hos Landbruksdirektoratet.

Naturskade

Hvis noe du eier blir påført skade etter en naturulykke, kan du i utgangspunktet kreve erstatning to steder:

1. Gjennom vanlig forsikringsordninger
2. Gjennom den statlige erstatningsordningen

Hvem som erstatter skaden, avhenger av om det som er skadet kan forsikres eller ikke. Statens naturskadefond kan dekke skade på objekt det ikke er mulig å forsikre med en privat forsikringsordning, som for eksempel dyrka mark, steinmolo, private veier m.m. Skaden skal meldes gjennom Landbruksdirektoratet innen 3 måneder.

Gjødsellager og siloanlegg

Reguleres av Forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv.. Gjødsellager skal ha tilstrekkelig kapasitet slik at all gjødsel kan spres innenfor tillat periode. Lagringskapasiteten skal være minimum 8 måneder, helst 12 måneder. Ved nybygg, utvidelse og utbedring av gjødsellager og siloanlegg skal kommunen godkjenne planen før arbeidet kan gjennomføres. Når prosjektet er fullført, skal det kontrolleres og godkjennes av kommunen.

Spredning av husdyrgjødsel

Den 1. februar 2025 kom «Forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv» – Gjødselbrukforskriften. Denne forskriften erstatter «Forskrift om gjødselvarer av organisk opphav», som gjaldt kun husdyr-/ organisk gjødsel, mens ny forskrift omhandler regler for lagring og bruk av all gjødsel (husdyrgjødsel, slam og mineralgjødsel). Det er noe overgangsregler, men den nye forskriften har full virkning fra 2033. Kommunen og Statsforvalteren kan i særlige tilfeller gjøre unntak/gi dispensasjon fra denne forskriften.

Spredefrist for organisk gjødsel i Østfold

Fram til utgangen av 2026 tillatt i perioden 15. februar til og med 1.november i kombinasjon med nedmolding (senest innen 18 timer etter spredning).

- Spredning uten nedmolding på eng og annen grøde skal gjøres senest 1. september.
- Fra 1. januar 2027 vil den spredeperioden være 1. mars til og med 1. september
- Ved etablering av høstkorn eller andre vekster som skal etablere plantevekst før innvintring, kan spredning skje frem til og med 15. september.
- Det er ikke tillatt å spre gjødsel på snødekket eller frossen mark.
- Det skal høstes eller etableres plantevekst etter siste spredning.

Begrensninger i spredemengde

- Østfold er definert som sårbart område i nitratdirektivet så det er ikke tillatt å tilføre mer enn 17 kg nitrogen per dekar per år fra husdyrgjødsel.
- Frem til 1. januar 2027 kan det spres 3,5 kg P per dekar, inkludert mineralgjødsel
- Fra 1. januar 2027 til 31.desember 2029 er det 2,8 kg P per dekar, inkludert mineralgjødsel

- Fra til 1. januar 2030 til 31. desember 2032 er det 2,5 kg P per dekar, inkludert mineralgjødsel
- Fra til 1. januar 2033 kan det spres 2,3 kg P per dekar, inkludert mineralgjødsel

Andre ting å ta hensyn til

- Det skal tas rimelig hensyn til luktulemper og ulemper ved partikkelspredning ved spredning av husdyrgjødsel i nærheten av boliger.
- Det er viktig å ha tilstrekkelig spredeareal, og benytte seg av hele arealet for å unngå for store konsentrasjoner av fosfor i jordsmonnet.
- Husk at all bruk av husdyrgjødsel og annen organisk gjødsel også skal inn i gjødselplan og gjødseljournal

Avløpsslam

Avløpsslam er en ressurs for jordbruket når det blir brukt riktig. Det er rikt på næringsstoffer og har gode jordforbedringsegenskaper. Bruk av slam kan redusere kostnadene til kunstgjødsel, og når det er kalkstabilisert kan kalkkostnadene reduseres. Det er viktig at slam brukes og håndteres slik at det ikke oppstår helsefare eller fare for forurensing av jord, vann og luft.

Ved bruk av produkter med slam skal det sendes melding til kommunen minimum to uker før første levering. Landbrukskontoret videreformidler meldingen til Miljørettet helsevern for en helsemessig vurdering.

Ta kontakt med kommunen så fort du har inngått avtale om å motta avløpsslam. Det skal utarbeides en melding med kart som viser mellomlagringssted, spredningsarealer, drikkevannskilder og badevann. Varedeklarasjon av slammet skal også vedlegges. Det er viktig at mellomlagringsstedet ikke ligger for nært boliger i området og at en unngår direkte overflateavrenning.

Avløpsslam inneholder vanligvis store mengder fosfor. Det er derfor en forutsetning at du har ferske jordprøver fra spredearealene (maks 2 år gamle) og at det utarbeides gjødselplaner der slammet inngår.

Beredskap

Landbruket har en viktig rolle i samfunnets kritiske infrastruktur. Det er derfor viktig at også landbruket har gode rutiner for beredskap dersom noe uforutsett skulle skje. Som gårdbruker er du selv ansvarlig for å til enhver tid ha oppdaterte beredskapsplaner tilpasset ditt gårdsbruk og din drift. Beredskapsplanen bør henge godt synlig på gården, være kjent for alle som jobber på gården og oppdateres jevnlig.

Alle gårdsbruk skal ha en oppdatert og tilgjengelig beredskapsplan som beskriver hvordan du skal håndtere uønskede hendelser. En beredskapsplan skal blant annet beskrive:

- Hvordan du håndterer brann, strømbrudd, teknisk svikt og andre akutte hendelser
- Rutiner for å sikre dyrevelferd ved driftsavbrudd

- Varslingsrutiner og kontaktinformasjon til nødetater, veterinær, avløser og kommunen
- Tiltak ved sykdomsutbrudd hos dyr
- Plan for bortfall av vann, fôr eller ventilasjon
- Rollefordeling dersom du selv ikke er tilgjengelig.
- Risikovurdering av egen drift med identifisering av sårbare punkter og tiltak for å redusere risiko
- Oversikt over rømningsveier, slokkeutstyr og rutiner for vedlikehold.

KSL (Kvalitetssystem i landbruket) har utarbeidet gode maler og veiledere for hvordan du kan utarbeide en beredskapsplan for din gård. Alle gårdbrukere bør ha en god beredskapsplan, men for husdyrhold forventer Mattilsynet særskilte rutiner for å ivareta dyrevelferd, mens plateprodusenter har beredskapsansvar gjennom HMS- og miljøregelverket.

Kvalitetssystem i landbruket – Hvorfor ha en beredskapsplan?

Norsk Landbruksrådgiving SA (NLR) lagde i 2025 i forbindelse med Egenberedskapsuka en fagartikkel om viktigheten av egenberedskap i landbruket, hvor dere kan lese mer om egenberedskap. NLR har også HMS-rådgivere som kan hjelpe deg å sette opp en god beredskapsplan for din gård.

Mentorordninga i Landbruket (NLR)

NLR har en mentorordning hvor du som ny bonde kan få oppfølging fra en erfaren bonde i et helt år. Ordningen er gratis for deg som ny bonde og du får gode, praktiske råd, støtte og et nettverk av både ferske og erfarende bønder.

Ordningen er for nye produsenter og produsenter som starter ny produksjon. Ordningen har søknadsfrist 1. desember og du kan søker via eget skjema på NLR sine nettsider. Ordningen er åpen for alle, men bønder under 35 år vil bli prioritert.

For mer informasjon om ordningen, eller for å lese erfaringer fra tidligere deltakere se: Mentorordninga i landbruket | Norsk Landbruksrådgiving

SKOGBRUK

Er du skogbruker finnes det ulike tilskudd du kan søke på, regler du må forholde deg til og plikter du må følge. Hos Landbruksdirektoratet finner du informasjon, og skjema for å søke og rapportere:

https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/skogbruk

Ny skogeier – informasjon hos Landbruksdirektoratet:
https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/skogbruk/ny-skogeier

Offentlig skogforvaltning

I alle kommuner er det som regel en eller flere personer som jobber med skogfaglige oppgaver. Skogansvarlig forvalter offentlige tilskudd til skogbrukstiltak. I tillegg skal det påses at skogbruket i området drives i henhold til skoglovens bestemmelser og foretar utbetaling av skogfond. Det utføres også skogfaglig råd og veiledning.

Skogloven

Skogbruk er en langsiktig næring med omløp på 70-120 år. Det dagens eiere gjør eller ikke gjør av skogtiltak, vil prege eiendommen over årtier, og i stor grad påvirke hvilke verdier som kan hentes ut av skogen i fremtiden. Derfor er det viktig at alle skogbrukstiltak blir utført i overensstemmelse med de sentrale målsettinger for skogbruk og de gjeldene regler for hvordan skogen skal stelles. **I skogloven og forskrifter hjemlet i loven**, finnes det mange bestemmelser som skogeieren må forholde seg til. Viser også til sertifiseringsordningen PEFC Skogstandard, med 30 kravpunkter som beskriver hvordan skogeier skal forvalte og drive skogen.

Foryngelsesplikt

Som skogeier skal du sørge for tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst, og se til at det er samsvar mellom hogstform og foryngelsesmetode. Dersom foryngelsen skal skje ved planting er det normalt et krav om å utføre plantingen innen tre år. Dette ansvaret følger av skogbruksloven § 6 og forskrift om bærekraftig skogbruk, §§ 6 - 8.

Markagrensa og regler for skogbehandling og skogsdrift

Ny markaforskrift ble gjeldene 01.01.2022 gir endringer for skogbruket i deler av Indre Østfold Kommune. Endringen betyr at skog som ligger innenfor marka grensa får en egen forskrift som regulerer skogbehandling og skogsdrift.

Konsekvensen for Indre Østfold Kommune er at 2 % av skogarealet blir berørt. Dette tilsvarer ett areal på 8,9 km^2. Statsforvalteren har utarbeidet en kartløsning som viser Marka forskriftas virkeområde. Her er det også utarbeidet en endringsanalyse som viser konsekvensen av gamle og nye grenser.

Noen konsekvenser for skogbehandling er gjengitt under. For fullstendig oversikt vises det til forskriften.

- Hogst og størrelse på hogstflater – hogstflater skal ikke være større enn 50 daa.
- Metoder for foryngelse og etablering av ny skog- det stilles krav til samla vurdering av økologiske, miljømessige og driftsøkonomiske forhold. Videre skal stier, løyper, setervoller og andre innmarks areal knyttet til steder i marka ikke plantes til. Det er nye regler for markberedning.
- Plantevernmidler – Bruk av plantevernmidler er forbudt, men det er noen unntak.
- Terrengtransport – det stilles mer krav til hensyn ved terrengtansport. Det er skjerpede krav for å unngå sporskader og krav til at dette utbedres snarest mulig etter avslutta drift.
- Søknadsplikt – all planlagt hogst må godkjennes av kommunen. Søknader skal sendes på elektronisk skjema fastsatt av Landbruksdirektoratet. Dersom hogsten kan være en vesentlig ulempe for friluftsliv, naturmiljø, landskap eller kulturminne kan kommunen nekte hogst.
- Landbruksveier – planer om bygging av nye permanente skogsveier eller ombygging av eksisterende skogsveier skal behandles av Landbruksveiforskriften. Naturvern- og friluftslivorganisasjonene skal få mulighet til å uttale seg før vedtak gjøres av kommunen.

Se informasjonsside om Markaforskriften hos Statsforvalteren i Oslo og Viken

Om gjeldende forskrift om skogbehandling og skogsdrift i marka

Skogfond

Skogfond er en lovpålagt fondsavsetning, som skal sikre at skogeier har midler til å finansiere investeringer i egen skog. Alle skogeiere skal ha sin egen skogfondkonto. Pengene på skogfondkontoen følger skogeiendommen og tilhører skogeier.

I henhold til Skogloven har skogeiere en foryngelsesplikt.

Innlogging skogfond

Logg inn på skogfondskontoen via www.skogfond.no . Trykk videre på “innlogging skogfond” fullfør pålogging via Altinn til din skogfondskonto. NB! Husk å logge på med fødselsnummer og ikke organisasjonsnummer. Her kan du sjekke saldo og søke om utbetaling av skogfond og/eller tilskudd.

Skogfond gir skattefordel
Skogeier må skatte av inntekter fra tømmersalg, men den delen som settes på skogfondkontoen blir ikke inntektsført eller beskattet før pengene tas ut av fondet for å dekke investeringer i skogen. Når skogeier tar pengene ut av fondet, så inntektsføres og skattlegges kun 15 prosent av beløpet.

Når du bruker penger fra skogfondet til investeringer i skogen din, er det kun 15 prosent som blir beskattet, resten er skattefritt. Denne skattefordelen kan du se på som et indirekte tilskudd i form av redusert skatt. Den reduserte skatten tilsvarer ofte et ordinært tilskudd fra staten på 40-50 prosent av kostnaden, eller enda mer hvis du har høy skatteprosent.

Bruk Skogkurs sin skogfondskalkulator for å beregne hvor lønnsomt det er å bruke skogfond til en investering. Legg inn kostnaden for den påtenkte investeringen, og kalkulatoren beregner skattemessig virkning.

Tiltak skogfond kan benyttes til:

- Skogkulturtiltak (for eksempel foryngelse av skog, ungskogpleie, forhåndsrydding, stammekvisting, gjødsling og grøfterensk).
- Bygging og ombygging av skogsveier og velteplasser.
- Vedlikehold av skogsbilveier.
- Miljøtiltak.
- Skogbruksplanlegging med miljøregistreringer.
- Forsikring av skog.
- Investeringer i bioenergitiltak.
- Oppmerking av eiendomsgrenser.
- Kursmateriell og kursavgift for kurs knyttet til skogbruk
- Skogbruksplanlegging

For fullstendig oversikt, ta kontakt med skogbrukssjefen i kommunen, eller se hjemmesidene til Landbruksdirektoratet.

Tilskuddsordninger

Oversikt over tilskuddsordninger for skogbruk finnes på hjemmesiden til Landbruksdirektoratet. Det er både nasjonale og lokale ordninger.
Følgende tilskuddsordninger gjelder i 2026:

- Tilskudd til gjødsling av skog som klimatiltak
- Tilskudd til miljøtiltak i skog
- Tilskudd til opprydding av vindfall etter stormen Amy den 4.oktober 2025
- Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer
- Tilskudd til skogkultur
- Tilskudd til skogsdrift med taubane, hest og andre driftsmetoder
- Tilskudd til tettere skogplanting som klimatiltak
- Tilskudd til tømmerkai

- Tilskudd til utvikling av metodikk for kartlegging av flerbruksinteresser i tilknytning til skogbruksplanleggingen
- Tilskudd til veibygging i skog

Mer informasjon finner du hos Landbruksdirektoratet

Kommunale tilskudd strategier for skogkultur og veibygging kan gjøre at det er noe forskjeller på hvilke formål og satser som er gjeldene i de ulike kommunene. Tilskuddsordningene er økonomiske virkemidler for å stimulere til aktivitet og tilpasning til lokale utfordringer for skogbruket i kommunen. Ta kontakt med skogbruksansvarlig for ytterligere informasjon eller gå inn på kommunens informasjonssider:

Indre Østfold Kommune: Skogfond - Indre Østfold kommune
Skiptvet Kommune: Skogbruk - Skiptvet kommune
Rakkestad Kommune: Skogbruk - Rakkestad kommune
Marker Kommune: Skogbruk - Marker kommune
Aremark kommune: Skogbruk - Aremark kommune

Bruk av plantevernmidler i skog

Den som ønsker å spre plantevernmidler fra helikopter i skog eller på sprøytefelt i utmark som er 15 dekar eller større må sende inn søknad om dette til kommunen innen 1. oktober året før spredningen er planlagt utført.

Ved spredning med motorisert spredeutstyr på sprøytefelt i utmark som er mindre enn 15 dekar, har en plikt til å sende melding til kommunen innen 1. oktober samme år som spredningen er utført.

Søknads- og meldingsplikten i utmark gjelder imidlertid ikke motorisert håndholdt og ryggbåret spredeutstyr.

Spredning av plantevernmidler i kantsoner og på åkerholmer er i utgangspunktet forbudt. Kommunen kan likevel etter søknad gi tillatelse dersom det er et ledd i skjøtselen av kulturlandskapet. Forbudet omfatter ikke direkte stubbebehandling.

Se informasjonsside hos Mattilsynet som gjelder bruk av plantevernmidler i utmark og søknadsskjemaer. Aktuelle søknadskjema:

- Søknadskjema om spredning av plantevernmidler fra luftfartøy
- Søknad om spredning av plantevernmidler i kantsoner og på åkerholmer
- Søknad om spredning av plantevernmidler i utmark større eller lik 15 daa.
- Melding om spredning av plantevernmidler mindre enn eller lik 15 daa.

PEFC Norsk skogstandard, Kravpunkt 18, gir også føringer som skogeiere må forholde seg til. Kravpunktet skal sikre at sprøyting som et skogkulturtiltak begrenses og bare brukes der det er klart mer effektivt enn mekaniske metoder, at hensynet til landskapskvaliteter og

opplevelsesverdier ivaretas. Det skal ikke brukes plantevernmidler i skogbruket som medfører risiko for helse eller miljø. Les mer om kravpunktet i PEFC Norsk Skogstandard

Skogbrukskurs

Det arrangeres lokale kurs i regi av Skogbrukets kursinstitutt. For kursoversikter og priser, se internettsiden – www.skogkurs.no

Veiledning fra landbruksforvaltningen

Den som forvalter regelverket for skogbruket i kommunen, kan bidra med gratis råd og veiledning. Hvis du som ny skogeier er interessert i en befaring i skogen sammen med en representant for skogbruksmyndighetene, avtaler vi gjerne et passende tidspunkt.

Vi minner om at nyanlegg og ombygging av landbruksvei er søknadspliktig. Større vedlikeholdsprosjekter bør også avklares med kommunen før oppstart.

Skogeierforeninger – entreprenører

Når det gjelder å få utført det nødvendige skogsarbeidet som planting, ungskogpleie, tynning og sluttavvirkning, må det tas kontakt med for eksempel skogeierforeningen eller entreprenører. I våre områder operer både Viken Skog, Glommen Mjøsen Skog, SB-skog og Nortømmer. Alle har lokale skogbruksledere. I tillegg er det lokale entreprenører som tar på seg skogkultur oppdrag.

VILTFORVALTNING

Viltforvaltningens hierarki:

1. Landbruks- og matdepartementet
2. Miljødirektoratet
3. Fylkeskommunen og statsforvalteren
4. Kommunen

«Viltorganene skal arbeide for å fremme formålet med loven og gi myndigheter og organisasjoner, bedrifter og personer bistand, råd og veiledning i saker om viltforvaltning»

Roller og ansvar i hjorteviltforvaltningen

Kommunen etablerer overordnete mål for utviklingen av hjorteviltbestandene. Videre skal kommunen ivareta andre interesser (jordbruk, skogbruk, påkjørsler, naturmangfold, offentlige interesser etc.). Kommunen fastsetter minsteareal, godkjenner vald og bestandsplanområder, tildeler fellingskvote og behandler skadefellingssøknader.

Grunneier har enerett til jakt og fangst på sine arealer. Grunneierne samarbeider om hjorteviltforvaltningen gjennom vald og bestandsplanområder, samt organiserer jakten gjennom jaktfelt. Gjennom samarbeidsorganene utarbeides bestandsplaner som er i tråd med kommunale målsettinger.

Storviltjakt

Ved jakt på storvilt som elg, hjort og rådyr må man først få arealene godkjent som ett, eller del av ett vald. Tellende areal angir jaktbart areal av eiendommen. Minstearealet bestemmer antall fellingstillatelser ut fra tellende areal. Minstearealet for å opprette vald er bestemt i lokal forskrift, og varierer mellom artene. For å øke jaktbart og tellende areal er det en fordel om flere eiendommer går sammen for å danne et vald. Kommunene tildeler fellingstillatelser til valdet, som igjen fordeler tildelte dyr til jaktfeltene i valdet. For små vald for hjort og elg spesifiseres tillatelsen på antall dyr, type dyr (kjønn/alder). For rådyr spesifiseres ikke dyr på alder og kjønn. Vald for elg og hjort som har tellende areal over 20 ganger minstearealet for arten, kan få flerårig tildeling etter at kommunen har godkjent bestandsplan. Dette er hjemlet i forskrift om forvaltning av hjortevilt.

Småviltjakt

Alle dyr er fredet, med mindre det er åpnet for jakt på arten (viltlovens speilvendingsprinsipp). Jakttider settes av direktoratet gjennom forskrift (forskrift om jakt- og fangsttider). Det er ingen begrensninger med tanke på areal og antall dyr som skytes. Eksempler på arter; ringdue, ulike ender, gjess, rødrev, hare, skogsfugl, mår osv.

Beverjakt

For jakt på bever er det ikke lenger behov for vald eller krav om minstevannlengde. Så lenge kommunen har åpnet for jakt i kommunen, og ikke begrenset uttaket i antall eller tid, er det opp

til jaktrettshaver om hvordan jakten foregår innenfor angitt jakttid. Det er forskjellige lokale forskrifter i de ulike kommunene.

Villsvin

Jaktretten på villsvin ligger også hos grunneier. Miljødirektoratet og Mattilsynet har laget en handlingsplan mot villsvin, som ligger på Direktoratets hjemmeside. Handlingsplanen går ut på at grunneiere bør samarbeide for å kontrollere villsvinbestanden og hindre ytterligere utbredelse og økning.

Det er ikke tillatt å fore villsvin, men åte er tillatt. Definisjonen på åte er en mindre mengde mat som normalt konsumeres på et døgn, som legges ut med hensikt å skyte villsvin. Ditt lokale bondelag kan hjelpe deg med mer informasjon om grunneiersamarbeid og villsvinforvaltning, gjennom prosjekter på grunneiersiden.

Jaktrettighetshaver/grunneiers muligheter

Grunneier kan jakte selv, avstå jakt på sin eiendom, la andre jakte hos seg, selge jaktprodukter eller leie ut jaktretten (*En grunneier kan avtale særskilt bortleie av jaktrett, men denne skal da være skriftlig, jf. viltloven § 28.*). Jeger må ha gjennomført og bestått jegerprøve, og ha betalt jegeravgift. Ved jordleie medfølger jaktretten med mindre annet er avtalt. Ved framleie av jaktrett (grunneier leier bort jorda, men beholder jaktretten og leier ut jakt til andre), er grunneier erstatningspliktig for evt. skader som følge av jakt. Forbeholder grunneieren seg jaktretten, kan jakt ikke drives på brukerens åker og eng i tiden fra og med 1. mars til og med 30. september uten at dette avtales.

Skadegjørende vilt

Skadegjørende vilt skal så langt det lar seg gjøre løses gjennom ordinær jakt.

For å ta ut skadegjørende arter, kreves oftest søknad til kommunen. Noen arter kan også tas ut etter skadelidtes egne vurdering. Dette er hjemlet i Skadefellingsforskriften, med flere krav for skade og gjennomføring.

Frister

- 1.april:
  - Rettighetshavers frist for å trekke eiendommen ut av godkjent eller omsøkt vald eller trekke et vald ut av godkjent bestandsplanområde
- 1. Mai:
  - Rettighetshavers frist for å søke godkjenning av vald eller bestandsplanområde.
  - Rettighetshavers frist for å melde endringer i valdet eller i bestandsplanområde til kommunen.
  - Rettighetshavers frist for å søke om godkjenning eller endringer av bestandsplan.
  - Rettighetshavers frist for å søke om kvotefri jakt på rådyr.

Rapportering

Valdleder får tilsendt fellingstillatelse årlig. Etter endt jakt skal valdansvarlig rapportere resultat av jakta til kommunen. Skjema sendes inn til kommunen innen **14 dager** etter endt jakt - sett elg, hjort, fellingsrapport rådyr og bever. Rapportene gir verdifull informasjon til forvaltning og forskning om bestandenes tilstand og helse.

Rovvilt

Bjørn, ulv, gaupe, jerv og kongeørn regnes som rovvilt. Det er et hovedmål å sikre levedyktige bestander av de fire store rovdyrartene og av kongeørn. Samtidig er det et mål å opprettholde et aktivt landbruk for å utnytte beiteressursene for sau og rein i utmark. For å nå dette todelte målet må vi forvalte rovviltbestanden, samtidig som landbruket må tilpasse seg noe i kjerneområdene for rovvilt.

På statsforvalteren sine nettsider kan du lese om beredskap for rovvilthendelser, erstatning for skader på husdyr og hvem som gjør hva når rovvilt tar beitedyr.

Kommunen har begrenset ansvar i rovviltforvaltningen. Noe av ansvaret kan være administrasjon av kommunale skadefellingslag. Østfold Interkommunale Skadefellingslag etableres i 2020 for å iverksette fellingsforsøk etter vedtak fra statsforvalteren hjemlet i naturmangfoldloven § 18, 1. ledd bokstav b.

NYTTIG KONTAKTINFORMASJON

Brønnøysundregisteret
Registrer og søk etter foretak.
www.brreg.no

Debio
Debio kontrollerer og godkjenner økologisk produksjon i Norge. Garantist for at varer merket med Ø-merket er produsert på en miljøriktig og bærekraftig måte.
www.debio.no

Eurofins
For analyse av f.eks. grovfôr, vann, jord, planter og kornavregning.
www.eurofins.no

Felleskjøpet
Felleskjøpet er en av leverandørene av driftsmidler til norsk landbruk.
www.felleskjopet.no

Glomma Sør
Vannområdet Glomma Sør organiserer vannforvaltningsarbeidet i områder som drenerer til Glomma fra Øyeren i nord til Oslofjorden i sør, og består av Indre Østfold kommune, Skiptvet, Rakkestad, Råde, Halden, Sarpsborg, Fredrikstad og Hvaler.
http://glomma-sor.no/

Glommen Mjøsen Skog
Tømmerkjøper. Tilbyr hogst, skogkulturarbeid og rådgivning. Lokale skogbruksledere.
https://www.glommen-mjosen.no/
Glommen Mjøsen Skog – finn din skogbruksleder
Glommen Mjøsen Skog – Finn ditt skogeierlag

Guldkorn
Guldkorn SA skal samle alle gode krefter i mat- og drikkenæringen i Østfold for å bidra til økt verdiskapning gjennom utvikling og synliggjøring av mat og drikkeprodukter fra regionen. Østfold tar mål av seg til å bli Norges sterkeste mat – og drikkeregion.
http://www.guldkorn.no/

Gårdskart og Kilden fra NIBIO
For bl.a. gårdskart og erosjonskart. Arealet som er registrert her, er utgangspunkt for tildeling av tilskudd.
https://gardskart.nibio.no
https://kilden.nibio.no/
https://www.nibio.no/tjenester/gardskart/brukerveiledning-gardskart
https://www.youtube.com/channel/UCd6xcRdETR_R2xs7FYbLE2A
https://www.facebook.com/GardskartKilden

Haldenvassdraget vannområde
Haldenvassdraget vannområde er et interkommunalt samarbeid mellom kommunene Aurskog-Høland, Marker, Aremark og Halden i Østfold og Akershus.
https://www.haldenvassdraget.org/

Hjorteviltregisteret
For statistikk og rapporter om f.eks. skutt elg, rådyr, hjort og bever.
www.hjortevilt.no

Innovasjon Norge
Tilbyr tjenester innenfor finansiering, kompetanse, rådgivning, nettverk og eksponering.
www.innovasjonnorge.no
www.innovasjonnorge.no/Landbruk/

Landbruksdirektoratet
For søknader, skjemaer, veiledninger og informasjon angående tilskudd, avlingsskadeerstatning, regelverk, kvoter, frister, statistikk, frister osv.
www.landbruksdirektoratet.no

Landbrukstjenester Østfold:
Andelslag hvor medlemmene er gårdbrukere fra hovedsakelig kommer fra følgende kommuner: Aremark, Rakkestad, Halden, Sarpsborg, Fredrikstad, Hvaler, Råde, Rygge, Moss og Svindal.
http://ostfold.landbrukstjenester.no/

Landbrukstjenester Indre Østfold SA:
Andelslag hvor medlemmene er gårdbrukere fra kommunene Indre Østfold, Skiptvet, Marker og deler av Aurskog Høland.
Kontaktinfo Landbrukstjenester Indre Østfold

Kompetansenettverk for lokalmat Kompetansenettverk lokalmat

Kommunenes hjemmesider
www.io.kommune.no
www.skiptvet.kommune.no
www.rakkestad.kommune.no
www.aremark.kommune.no
www.marker.kommune.no

Landbruks- og matdepartementet
Landbruks- og matdepartementet har ansvar for matpolitikk og landbrukspolitikken.
https://www.regjeringen.no/no/dep/lmd/id627/

Matmerk - KSL – kvalitetssikring i landbruket
Landbruksnæringens egne kvalitetssystem, Kvalitetssystem i landbruket (KSL). Det dekker alle typer matproduksjon på norske gardsbruk, og stiller krav til hvordan produksjonen skal gjennomføres og hva som skal dokumenteres.
https://www.ksl.no/

Mattilsynet
Mattilsynet forvalter alle lovene som omhandler produksjon og omsetning av mat, matkjeden fra jord og fjord til bord. Dette omfatter alle virksomheter innen primærproduksjon, næringsmiddelindustri og småskalaproduksjon, importører, dagligvarebutikker og alle typer serveringssteder. Har også tilsyn med veterinærer og annet dyrehelsepersonell, med de som behandler biprodukter (for eksempel slakteavfall), og med alle som holder dyr (også private).
www.mattilsynet.no

Morsa – vannområdeutvalg for Vansjø-Hobølvassdraget
Vannområde Morsa omfatter kommunene Enebakk, Nordre Follo, Vestby, Ås, Frogn, Indre Østfold, Våler, Moss og Råde. www.morsa.org

NIBIO
Fagartikler og forskning innenfor landbruk og miljø. Sjekk spesielt Tjenester. www.nibio.no

Norsk Landbruksrådgivning
Tidligere Forsøksringen. Faglig bindeledd mellom praktisk landbruk og landbruksforskningen..
www.nlr.no

Norsk Landbruksrådgivning Øst
Driver lokal forsøksvirksomhet og tilbyr individuell rådgiving og kunnskapsformidling. Ta kontakt for bl.a. gjødselplanlegging og Mentorordning.
https://ost.nlr.no/

Nortømmer
Tømmerkjøper. Tilbyr hogst, skogkulturarbeid og rådgivning. Lokale skogbruksledere.
http:/nortommer.no
Nortømmer - finn din skogbruksleder

Regional matkultur
Regional Matkultur er et nettverk for aktører innen matsektoren i Østfold, Akershus og Oslo. Det skal fremme økt volum, økt tilgjengelighet, økt synlighet og økt omsetning av lokal mat i serveringsbransjen. Medlemmene representerer hele verdikjeden, fra primærprodusenter, næringsmiddelbedrifter og grossister, til serveringssteder og gårds- og spesialbutikker.
https://www.norgesvel.no/prosjekter/regional-matkultur

Reiseliv Indre Østfold
Den offisielle reiseportalen for Indre Østfold.
www.visitindre.no

SB-Skog
Tømmerkjøper. Tilbyr hogst, skogkulturarbeid og rådgivning. Lokale skogbruksledere.
www.sbskog.no
SB Skog – finn din skogbruksleder

Skogbrukets Kursinstitutt
Skogbrukets Kursinstitutt (Skogkurs) skal gi næringsaktører og forvaltning mulighet til å tilegne seg kompetanse og å identifisere nye og videreutvikle eksisterende virksomheter og produkter. Legger vekt på å fremme tiltak for barn og ungdom.
http://www.skogkurs.no/

Skogselskapet i Østfold
Skogselskapet i Østfold er en medlemsorganisasjon med engasjement for skog, skogbruk, friluftsliv og tilgrensende interesseområder. Driver med informasjonsvirksomhet rettet mot barn, unge, allmenheten og skogbruket.
https://skogselskapet.no/ostfold/

Skogselskapet har i 2026 tilbud til deg som er helt fersk skogeier, har hatt skogen stund, men vil lære mer, eller skal overta en skog i framtiden. De arrangerer skogkvelder der du får nøytral og grunnleggende informasjon om skog og skogbruk.
https://nyskogeier.skogselskapet.no/

Statsforvalteren Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus
Landbruksavdelingen finner du under «Landbruk og mat». Følg «Viken-bonden» på facebook!
https://www.statsforvalteren.no/nb/ostfold-buskerud-oslo-og-akershus/landbruk-og-mat/

Viken Skog
Tømmerkjøper. Tilbyr hogst, skogkulturarbeid og rådgivning. Lokale skogbruksledere.
http://viken.skog.no/
Viken skog – finn din skogbruksleder
Viken Skog – finn ditt skogeierlag

Andre aktuelle lenker:

Østfold Bondelag - www.bondelaget.no/ostfold

Norsk Bonde- og Småbrukarlag Østfold - https://www.smabrukarlaget.no/oestfold/

Østfold Fylkeskommune – https://ofk.no

Etablererservice - http://etablerer-ostfold.no/

Navet næringshage - https://www.naringshagenostfold.no/

Indre Østfold Næringsutvikling - https://ionu.no/

Norges Vel - http://www.norgesvel.no/

Energigården - http://www.energigarden.no/

Østfold birøkterlag - https://norbi.no/finn-fylkes-og-lokallag/

Kontaktinformasjon til landbruksforvaltningen i kommunene

Indre Østfold kommune

Postadresse: Postboks 34, 1861 Trøgstad
Besøksadresse: Rådhusgata 22, 1830 Askim
Telefon: 69 68 10 00
E-post: post@io.kommune.no

Fagområde	Navn	Telefon	E-post
Skog	Vegard Aarnes	906 69 695	vegard.aarnes@io.kommune.no
Skog	Lars Wallerud	457 32 128	lars.wallerud@io.kommune.no
Landbruk	Finn Frøshaug	993 74 508	finn.froshaug@io.kommune.no
Landbruk/miljø	Marit Ness Kjeve	934 25 281	marit.ness.kjeve@io.kommune.no
Jordbruk/miljø	Hilde Riddervold Enger	457 34 290	hilde.riddervold.enger@io.kommune.no
Jordbruk	May Holtskog	920 61 931	may.holtskog@io.kommune.no
Jordbruk	Martin Opsahl	457 39 323	martin.opsahl@io.kommune.no
Landbruk	Anne-Marit Næss	414 53 487	anne-marit.naess@io.kommune.no
Jordbruk	Annica Svendsen	940 10 730	annica.svendsen@io.kommune.no
Vilt/utmark	Pål Sindre Svae	905 50 982	pal.sindre.svae@io.kommune.no

Rakkestad kommune

Postadresse: pb. 264, 1891 Rakkestad Kommune
Besøksadresse: Rådhusveien 8, Rakkestad kommune
Telefon: 69 22 55 00
E-post: postmottak@rakkestad.kommune.no

Fagområde	Navn	Telefon	E-post
Skog/vilt	Torbjørn Fosser	96943686	torbjornolav.fosser@rakkestad.kommune.no
Jordbruk	Stina Helvin	48991065	stinajohanne.helvin@rakkestad.kommune.no
Jordbruk	Amalie Haugen Skistad	474 95 164	amalie.haugen@rakkestad.kommune.no

Skiptvet kommune

Storveien 24
1816 Skiptvet
Telefon: 69 80 60 00
E-post: post@skiptvet.kommune.no

Fagområde	Navn	Telefon	E-post
Jord/skog/vilt	Lars Agnalt	952 71 611	lars.agnalt@skiptvet.kommune.no

Marker kommune
Storgata 60
1871 Ørje
Telefon: 69 81 05 00
E-post: post@marker.kommune.no

Fagområde	Navn	Telefon	E-post
Skog/vilt	Kjell Ove Burås	917 06 118	kjell.ove.buras@marker.kommune.no
Landbruk	Karl Martin Møgedal	924 86 958	karmog@marker.kommune.no

Aremark kommune
Aremarkveien 2276
1798 Aremark
Telefon: 69 19 96 00
E-post: post@aremark.kommune.no

Fagområde	Navn	Telefon	E-post
Skog/vilt	Kjell Ove Burås	917 06 118	kjell.ove.buras@marker.kommune.no
Landbruk	Karl Martin Møgedal	924 86 958	karmog@marker.kommune.no

Forsidefoto: Hans E. Tokerud og Marit Ness Kjeve
Oppdatert 3.3.2026, MNK